

Progrés o destrucció?

Text > JOSEP PASTELLS

«**C**om podia ser que algú volgués destruir aquell paratge? Que no veien la bellesa de la vida que albergava? Que no entenien la importància i la necessitat de preservar-lo?» Són preguntes que es formula l'ornitòleg Genís Amer mentre lluita contra el projecte d'una macrourbanització en una zona d'aiguamolls de l'Empordà. Amer és un dels protagonistes de *L'ombra dels ocellots*, la primera novel·la del periodista Miquel Riera (Torroella de Montgrí, 1960), una recreació fictícia però versemblant de les atrocitats urbanístiques perpetrades a finals dels anys setanta a la Costa Brava.

Gestada a partir de la mostra fotogràfica «Costa Esbravada», en què Riera denuncia els estralls provocats a primera línia de mar per alguns plans urbanístics, la novel·la descriu les maquinacions de Nandu Sureda, l'últim alcalde franquista de Vilavella (un poble figurat que irremeiablement evoca Torroella), per tirar endavant el macroprojecte de la Pleta en uns aiguamolls també figurats que no costa gaire identificar amb els de la Pleta.

L'acció transcorre entre el maig del 1978 i el març del 1980, tot i que el llibre inclou un epíleg que, quaranta anys després, certifica la necessitat de continuar mobilitzant-se per defen-

sar uns paratges que només s'utilitzen com a atractiu per vendre apartaments i xalets.

Més periodística que literària, la novel·la recrea amb fluïdesa i realisme els entrebancs amb què topen els pioners del moviment ecologista en enfrontar-se al poder econòmic i polític, més interessat en l'especulació i el negoci fàcil que en la preservació del medi natural. Martinets blancs, ànecs collverds, cames llargues, corbs marins i moltes altres espècies d'ocells que es refugien entre canyissos i balques es veuen amenaçades per un projecte que requereix la modificació del Pla general de la Pleta. «Que callat que us ho teníeu [...]. Una urbanització per a no sé quants milers de persones, canals, xalets, gratacels, just en aquell lloc on a tu t'agrada tant anar els diumenges a l'estiu. Que trobes tan tranquil a diferència de sa Pedrosa, cada cop més plena de turistes. Doncs, mira, s'ha acabat la tranquil·litat! Per a tu i per als ocells i per a tots els animals que hi viuen», li etziba Genís Amer al seu pare, regidor de l'Ajuntament de Vilavella. I afegeix: «Ja sé que tot plegat us importa una merda! Quatre ocellots en una terra de sal i sorra, penseu. Cap valor!». Amer acabarà descobrint que el seu pare també s'oposa a la marina residencial,

RIERA, Miquel.
L'ombra dels ocellots.
Barcelona: La Campana, 2023.
240 p.

però això no impedeix que molta gent vegi els ecologistes com una «colla de peluts» que criden pels carrers de la vila. «Deixeu avançar el progrés, que tots hi sortirem guanyant», li diu en plena discussió Arnau Rocamaura, fill del primer tinent d'alcalde.

«La gent vol feina i guanyar diners. I amb quatre ocellots que volin tranquils en un aiguamoll no se'n generen, de diners. Això la gent ho entén i amb això guanyarem les eleccions», afirma en un altre moment l'alcalde de Vilavella, tan pragmàtic que, per sobreviure als nous temps, es mostra disposat a fer-se «catalanista, socialista o les dues coses alhora».

L'oracle d'en Pau

Text > LAURA REIXACH

Al cap de poques pàgines d'haver-se embarcat en la lectura de *La platja de les Trivies*, una intrigant novel·la vodevilesca que s'esdevé en dos actes, el lector pot sentir-se lleument aclaparat pel nombrós elenc de personatges que es van incorporant a la història, però, si persisteix i s'endinsa en la narració de Rafel Casas (Palamós, 1970), gaudirà d'una xarxa argumental ben tramada, pròpia de les sèries trepidants que abunden a les televisions generalistes o a les plataformes de pagament.

El protagonista central de *La platja de les Trivies*, en Pau, és un infant de nou

anys, orfe, que viu amb els avis. Un nen innocent, a voltes ingenu, i que posseeix un do insòlit: «Tot allò que dibuixava, tard o d'hora acabava succeint». Benaurança o maledicció? Amb aquest enigmàtic punt de partida, Casas ens enganxa i ja no deixarem anar el llibre fins a treure l'entrellat d'aquest thriller tarantinià que és *La platja de les Trivies*.

Està ambientat a la Costa Brava, en una població que s'endevina Palamós, vil·la natal de l'autor —fàcilment reconeixible pels dos edificis gegantins que, amb la seva monstruosa grandiloqüència, es fan amos del seu perfil urbà

(com diria Casas). En aquesta història, que ens deixa sense alè, l'autor també traça el retrat d'una època que va transformar impunement una geografia magnífica.

«Quan l'home de l'armilla enretira la seva mà, en Pau observa l'objecte rosat que descansa al damunt del seu palmell. Sembla una petita pedra polida amb una curiosa forma rodona, però un examen més detallat de la superfície li descobreix un entramat de fines línies, que recorren tot l'objecte de costat a costat, com l'empremta digital d'un dit.» Aquests són els mots que

Un gros ocellàs

Text > JOAQUIM PIJOAN

Flotar o morir, aquest és el «To be or not to be» del moment present, i ho és també com a punt de partida de la breu crònica de lector del llibre de Josep Domènech Ponsatí *El coeficient de flotabilitat*, que tinc entre les mans com un plat de pollastre amb escamarlans, o d'ànec amb peres; és a dir, com una lectura de les que no trobo gaire sovint, mal m'està dir-ho: és un gran àpat dels de festa major.

Fer una ressenya d'un poemari de Domènech Ponsatí, i fer-la jo, que no soc pas poeta, ni en sabré per mai, i que l'única certesa que tinc és arriscar-me a no dir res de concret i alhora ser útil per a qui em llegeixi sense abans haver-se enfrontat a la prova del nou poètica que és, sense cap dubte, la lectura d'*El coeficient de flotabilitat*, és follia.

El repte és considerable. L'he acceptat, i ara no em puc ni em vull fer enrere. Escriuré des del meu particular exili interior, lluny de l'espai i el temps en què està inserit el poeta, i del llenguatge que destil·la, que és la joia de la corona de tot el poemari. És potser una temeritat, i també la faig meua i l'accepto, com tot el que acabaré fent per donar forma a una impressió ben subjectiva, de lector corrent, de diletant de la vida, en darrer terme.

Domènech Ponsatí és poeta en cos i ànima, poeta de l'esperit i la carn, tota la pell tatuada amb aquest immens misteri de les parles humanes. No dic res de nou als qui l'heu llegit, o el coneixeu poc o molt: no és un debutant, ni pretén ser la gran esperança blanca de la poètica nostrada, ni de res que s'hi assembli. Naturalitat i pregonesa, tot alhora. Qui hi busqui alguna romanalla carneriana, tan estesa encara avui en segons quines latituds, no la hi trobarà pas. Amb tota la precaució més cauta, diria que hi ha tot un elogi de la paraula, sense ser tampoc maragallia, o no ser-ho de forma mimètica i convencional. És un poeta que broda una melodia del nostre temps, aquest present bèl·lic i amb fosques nuvolades de tempesta perfecta i global. És, però, amb l'ús d'un lèxic ancestral i que només pot desgranar un *locus* ganxó com ell, que el poeta ens posa entre l'espasa i la paret, per més estetes llepafils que vulguem ser, i se'ns esmuny la semàntica de les paraules tan amorosament preservades.

És llavors que trobem la raó última del surar poètic, aquest viure per salvar-nos els mots i no ser engolits per la vil condemna a una via d'extinció, com sí que ho està, en via d'extinció, la minoria nacional.

Casas empra per descriure el mol·lusc marí esmentat al títol de l'obra, però, en realitat, sembla que descriu la novel·la, aquest entramat d'històries teixit amb un arsenal riquíssim de referències. Valguin les cigarretes Bisonte, els Airgamboys o un bust de Pèricles com a petita mostra del seu rigor, minucios i exhaustiu.

Més enllà de la infinitud d'esdeveniments relatats, que reclamen de l'autor un esforç tècnic considerable per enllaçar-los en una seqüència narrativa que no deixi mai al lector desorientat o entrapat (com passa quan el *sotabosc* és

massa atapeït i impedeix que el llegidor avanci), tota la novel·la està travessada per una reflexió soterrada sobre el destí, sobre la ineludible determinació de la nostra existència i sobre la nostra responsabilitat pel que fa als esdeveniments en què prenem part.

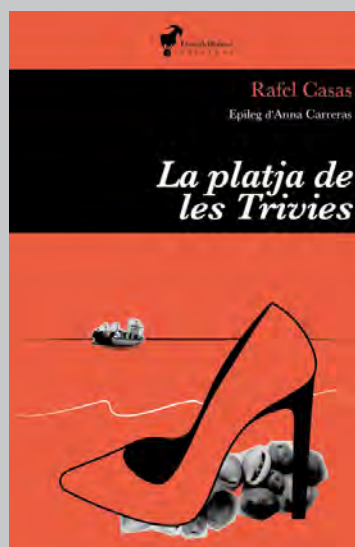
La platja de les Trivies és un enfilall de microhistòries plenes de successos espectaculars i corprenedors, que deixen empremta. I en l'aire, flotant, algunes preguntes... Som responsables del nostre destí? O ja està tot lligat i ben lligat? On és la resposta, potser en un dibuix d'en Pau?

DOMÈNECH PONSATÍ, Josep.
El coeficient de flotabilitat.
Girona: Llibres del Segle, 2023.
130 p.

Un *locus* empordanès, o dos: l'epíleg d'Adrià Pujol Cruells, l'altre *locus*, és la clau de volta perfecta per tancar amb el do de la síntesi la nua veritat del poeta. Aquests dos *locus* no es poden extingir fàcilment, reneixen, en un retorn etern, de les cendres i ens engalten els mots, l'ésser i el no-res.

Aquesta és, segons la meua manera de llegir *El coeficient de flotabilitat*, una gran virtut i lliçó del poeta Domènech Ponsatí, un esteta singular que, com «un gros ocellàs, amb el bec toca sardanes i amb la cua el contrabaix».

CASAS, Rafel. *La platja de les Trivies*. La Bisbal d'Empordà: LlunydelRamat, 2023. 202 p.